

ای یاد تو مونس روانم جز نام تونیست بر زبانم

**بر خورد سنت و مدرنیته با حیوانات مزرعه:
کدامیک انسانی تر است؟**

دکتر گودرز صادقی
استاد فارماکولوژی

پیشگفتار

- آیا حیوانات حقوقی دارند؟
- این حقوق منشأ ذاتی دارند یا عارضی و قراردادی هستند؟
- ادیان الهی چه میگویند؟
- نظر اسلام در باره حقوق حیوانات چیست؟
- آیا ما مجاز به هر گونه برخوردی با حیوانات هستیم؟
- آیا مقرراتی برای نحوه نگهداری، پرورش، حمل و نقل، کشتار و نظایر آن وجود دارد؟ اگر نیست آیا ضرورتی برای تدوین آن وجود دارد؟

**حیوانات میفهمند، انسان را دوست میپندارند و با او
الفت میبندند و برای خود گفتنیها دارند**

جایگاه حیوانات مزرعه در زندگی همراه با انسان

کراهت شغل حیوان کشی در اسلام

- کراهت برخی از مشاغل از نظر دین مقدس اسلام
- مکروه از نظر شرعی: امری ناخوشایند که مرتکب آن مستحق عذاب نبوده، اما از پیامدهای خاصی که عمل مکروه دارد، در امان نخواهد بود.
- برخی مشاغل مکروه: فروش کفن، حجامت (خون گرفتن) و ذبح بسیار کردن (افرادی که شغل آنان ذبح حیوانات حلال گوشت برای مصرف بازار است).
- امام خمینی (ره): انتخاب ذبح امثال گاو و گوسفند و نحر شتر به عنوان صنعت و حرفه مکروه است.

با حیوانات مهربان باشیم

- حیوانات بخشی از طبیعت و نعمات الهی هستند.
- با مخلوقات خداوند مهربان باشیم.
- حتی اگر و کیلی از حق آنها دفاع نکند، آنها حقوقی دارند.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

برگرفته از کتاب رسائل فقهی
علامه محمد تقی جعفری

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

اگر حیوان بتواند در مراتع و دیگر جایگاه‌های قابل تغذیه، زندگی خود را تأمین نماید، مالک حیوان می‌تواند آن را برای چریدن و آشامیدن رها کند و اگر حیوان نتواند از آن جایگاه‌ها زندگی خود را تأمین نماید، واجب است مالک، وسایل معیشت حیوان را آماده کند. هم چنین اگر حیوان نتواند به حد کافی تغذیه خود را اداره کند، واجب است مالک بقیه تغذیه او را به حد کفایت تأمین نماید .

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

اگر صاحب حیوان از انجام وظایف فوق خودداری کرد؛ حاکم [شرع]، نخست او را ارشاد می‌کند و او را به اداره زندگی حیوان مجبور می‌سازد

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

اگر زندگی حیوان با یکی از راه‌ها(ی فوق) تأمین نگردد؛ حاکم به جای صاحب مال، اقدام به تأمین زندگی حیوان می‌نماید و به هر نحوی که وضع حیوان مقتضی است و امکانات موجود برای رهایی آن اجازه می‌دهد، عمل می‌کند.

در صورت امتناع صاحب حیوان، حاکم می‌تواند [مقداری] از سایر اموال صاحب حیوان [را] فروخته و معیشت آن [حیوان] را تأمین نماید.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

اگر جاندار، بچه شیر خوار داشته باشد؛ باید به اندازه کفایت تغذیه بچه، شیر در پستان مادر نگهداری شود. لذا اگر شیر مادر فقط به اندازه احتیاج تغذیه بچه‌اش بوده باشد، دوشیدن شیر مادر حرام است.
اگر دوشیدن شیر برای حیوان ضرر داشته باشد، مانند این که حیوان نتواند از تغذیه کافی اشباع شود، حرام است.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

نباید شیر را تا آخرش دوشید، زیرا حیوان اذیت می‌شود.

سزاوار است که کسی که شیر را می‌دوشد ناخن‌های انگشتانش را بگیرد تا حیوان اذیت نشود.

بایستی مقداری از عسل در کندوی عسل بماند، تا زنبوران گرسنه نمانند.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

دشنام و لعنت به حیوان و زدن به صورت آن، ممنوع است. امیر المؤمنین علیه السلام فرموده است: خدا لعنت کننده کسی است که حیوان را لعنت می کند.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

شکار حیوانات برای تفریح و بدون احتیاج حرام است، به همین جهت سفر کسی که برای تفریح به شکار می رود، سفرش معصیت است و باید نماز را تمام بخواند.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

وادار کردن حیوانات به جنگ با یکدیگر مکروه است و در صورت اضرار می توان گفت حرام است.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

اگر آب در شرایط اضطراری کم باشد: بدان جهت که پایان دادن به حیات گوسفند با ذبح شرعی امری قانونی است ولی مردن سگ از تشنگی خلاف قانون است، لذا آب به سگ داده می شود تا بدون علت هلاک نشود. این ماده را شهید دوم در مسالک آورده است.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

از دستورات امام علی (به متصدیان مالیات): کسی را برای تحویل گرفتن و آوردن حیوان وکیل کند که خشونت نداشته باشد و اجحاف و تعدی بر حیوان ننماید. و آنها را درمانده و خسته نکند... میان شتر و بچه آن جدایی نیاندازد... آن قدر بر پشت حیوان سوار نشود که حیوان به مشقت بیفتد؛ لذا باید برای سوار شدن از همه آن حیوانات، با عدالت بهره برداری کند.

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

از دستورات امام علی (به متصدیان مالیات): اگر حیوانی خسته و درمانده باشد، باید برای آن حیوان آسایش بدهد... با حیوانی که سم آن شکافته یا در حرکت و راه رفتن خود را می‌کشد، ملایمت کند... در مسیر راه حیوانات را به جایگاههای آبگیر (چشمه‌سارها) وارد کند... حیوانات را از زمین‌های گیاه دار (مراتع) به طرف جاده‌های معمولی که خشک می‌باشند نکشاند... در هر چند ساعت مناسب، آنها را برای استراحت رها کند... حیوانات را در جایگاههایی که آب در آن ها جمع می‌شود و هم چنین در جایگاههای گیاه دار، رها کند...

بخشی از حقوق حیوانات در اسلام

از دستورات امام علی (به متصدیان مالیات):

فَإِنَّ ذَلِكَ أَعْظَمُ لِأَجْرِكَ وَ أَقْرَبُ لِرُشْدِكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. عَمَلٌ بِهِ أَيْنَ دَسْتَوَاتِ پاداش تو را با عظمت‌تر می‌نماید و عامل نزدیک شدن تو به رشد و کمال است.

